

Gozdarsko visokošolsko izobraževanje

Higher education in forestry

dr. Iztok WINKLER*

Izveček

Gozdarsko visokošolsko izobraževanje je na eni strani del celotnega visokošolskega sistema, na drugi strani pa tudi del gozdarskega izobraževanja. Pri svojem razvoju mora upoštevati obe razsežnosti. Pri univerzitetnem študiju gozdarstva ni bistvenih potreb za generalne spremembe, potrebno pa je nenehno posodabljanje vsebin posameznih predmetov in izboljševanje metod poučevanja. Visokošolski strokovni študij naj ostane samostojna veja študija, čeprav je smotno, da se izvaja paralelno z univerzitetnim študijem. Za prehod na študijsko shemo 4+1, ki naj poveže sedanji univerzitetni in magistrski študij, je treba ustvariti nekaj pogojev, med katerimi so najvažnejši evropsko primerljiv obseg pedagoške obremenitve študentov, sprotni študij ter nujnost, da se magistrski študij izvaja kot redni in ne več kot izredni študij.

Ključne besede: visokošolski sistem, gozdarstvo, univerzitetni študij, visokošolski strokovni študij, učinkovitost študija.

Abstract

Higher education in forestry is on the one hand part of the general higher education system and, on the other, part of forestry education. It must observe both dimensions in its development. Extensive changes are not necessary in the university study of forestry, but there is a need for constant modernization of subject and course content and for the development of teaching methods. The professionally oriented higher education programme should remain an independent study, though it is reasonable for it to be implemented parallel to university study. In order to proceed to the study scheme 4 + 1, which should link the current university and master's programmes, several conditions need to be fulfilled, among which the most important are: study load comparable to European standards, consistent study and the implementation of the master's programme in the form of a regular full-time programme and not a part-time programme, as it has been the case to date.

Key words: higher education system, forestry, university study, professionally oriented higher education programme, effectiveness of study.

UVOD

INTRODUCTION

Sedanji čas je ne samo koristen, ampak celo nujen za ponovno celostno obravnavo problematike izobraževanja v gozdarstvu. Takih in podobnih obravnava smo, vsaj za visokošolsko izobraževanje, imeli v preteklosti veliko:

– Izpopolnjevanje gozdarskega visokošolskega študija. Gozdarski študijski dnevi, Ljubljana 1971;

– Izobraževanje in vloga kadrov kot faktor razvoja in napredka gozdarstva. Gozdarski študijski dnevi, Bled 1975;

– Strokovni kadri in izobraževanje v gozdarstvu. Posvetovanje ZIT gozdarstva in lesarstva Slovenije, Otočec 1977;

– Izobraževanje odraslih kot strateški dejavnik pospeševanja našega družbenega in tehnološkega razvoja. Posvetovanje ZIT gozdarstva in lesarstva, Ljubljana 1988;

– Podiplomski študij – potreba in zahteva sodobnega časa. Gozdarski študijski dnevi, Martuljek 1988,

– Gozdarsko izobraževanje. Posvetovanje Zveze gozdarskih društev Slovenije, Ljubljana 1994.

Težko je brez poglobljene analize presojati dejansko odmevnost teh posvetovanj in na njih sprejetih dogovorov in usmeritev. Nekaj pa je gotovo. Posvetovanja so pomagala vzdrževati strokovno klimo o izobraževanju in prispevala, da je problematika izobraževanja v stroki vedno navzoča, čeprav ne povsem v ospredju.

*dr. I. W. univ. dipl. inž. gozd., redni profesor, Biotehniška fakulteta, oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

Razlog za sedanjo obravnavo so vsekakor spremembe, ki so nastale v zadnjih letih, ko se je izobraževalni sistem močno razvejal, postaja vse bolj nepregledan, predvsem pa tudi predrag. Včasih se zdi, da nastajajo nove strokovne šole po načelu nekdanje parole »Elektriko v vsako vas«. Le, da je preoblikovana v parolo, »Vsaka občina vsaj eno visokošolsko organizacijo«. Pri tem pa premalo mislimo na dejanske potrebe razvoja stroke ter kadrovske in materialne možnosti za delovanja takih šol. Mnogim gre na roko tudi dejstvo, da bomo morali v procesu vključevanja v evropski prostor marsikaj še postoriti tudi pri usklajevanju izobraževalnega sistema.

V Sloveniji smo, vsaj kar se tiče visokošolske ravni, sredi tega procesa. Evropske norme nas pri tem niti ne omejujejo ali preveč trdo usmerjajo. Zlasti manjše države si morajo pri tem prizadevati za razmeroma enostaven, pregleden in pretočen izobraževalni sistem, hkrati pa naravnani na vseživljenjsko izobraževanje. Zlasti visokošolsko izobraževanje ne more dati znanj enkrat za vselej, ampak predpostavlja permanentno izobraževanje.

Kratek pogled razvoja gozdarskega izobraževanja

A short survey of the development of forestry education

Prvi šolani gozdarji so prišli na območje današnje Slovenije po ustanovitvi gozdarske akademije v Mariabrunnu (1813). Prvo domačo dvoletno gozdarsko šolo je ustanovil Kranjski deželni odbor na Snežniku leta 1868 v sodelovanju s snežniškim gospodom knezom Schoenburgom – Waldenburgom. Ta šola je delovala samo do leta 1876, ko so ukinili, češ, da ni dosegla svojega namena, ker kmetje niso pokazali zanjo dovolj zanimanj.

Gozdarska šola v Idriji (1892-1910) je bila namenjena vzgoji državnega pomožnega osebja. Pouk je bil v nemščini, enako kot v gozdarski šoli v Celovcu, ki je bila ustanovljena leta 1905.

Kranjski deželni odbor je uvedel gozdarstvo tudi kot poseben predmet v deželni kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu, kasneje pa tudi v kmetijskih šolah v Šentjurju pri Celju in v Mariboru.

Po prvi svetovni vojni so Italijani leta 1920 ustanovili v Idriji enoletno gozdarsko šolo, ki pa je delovala le dve leti in dala 62 absolventov. Vsi učenci so bili Slovenci, učni jezik pa italijanski.

Neugodne razmere v gozdarskem šolstvu so se začele izboljševati, ko je bila leta 1931 ustanovljena nižja gozdarska šola v Mariboru, sprva z enoletnim nato pa tudi z dvoletnim programom. Delovala je do začetka druge svetovne vojne in dala v tem času 202 absolventa.

Po drugi svetovni vojni so bili kmalu ustvarjeni pogoji za razvoj gozdarskih šol na vseh ravneh.

Izobraževanje gozdnih delavcev so najprej prevzele same gozdno-gospodarske organizacije, ki so organizirale številne tečaje za gozdne delavce. Prve organizirane oblike šolanja pa so se pričele šele leta 1966, leta 1967 pa je v Gozdarskem šolskem centru v Postojni začela delovati dvoletna šola za gozdarje, ki je imela dislocirane oddelke tudi pri nekaterih gozdnogospodarskih organizacijah.

Leta 1949 se je pričel tudi visokošolski študij gozdarstva in to na gozdarskem oddelku Agronomsko – gozdarske fakultete (kasneje Biotehniške fakultete).

Gozdarsko izobraževanje je celosten sistem

Forestry education is an integral system

Za razpravo o poklicih v gozdarstvu, tipičnih delih, ki so jim namenjeni in o izobraževanju zanje, je treba najprej postaviti vsaj dve temeljni izhodišč:

1. Narava gozdarstva in dela v gozdu zahteva široko znanje in interdisciplinarno sposobnost ter sposobnost prehajanja iz enega delovnega področja na drugega. To pa pomeni ne preveliko razvejanost in specializacijo poklicev, zlasti ne na isti ravni.

2. Zagotoviti je treba vertikalno in horizontalno prehodnost med poklici, pomembna pa je zlasti možnost napredovanja v istem poklicu.

V gozdarstvu imamo danes pravzaprav tri skupine poklicev:

- lastnika gozda, ki opravlja delo v gozdu kot svoj poklic;
- poklice v gospodarski sferi gozdarstva;
- poklice v javni gozdarski službi.

Lastniku, ki opravlja delo v svojem gozdu kot poklic, po veljavnih predpisih (1994) ni treba za to delo izpolnjevati nikakršnih pogojev, niti glede usposobljenosti. Zato jih večina ni formalno usposobljenih za gozdno delo, znanje so si pridobili deloma pri konkretnem delu v gozdu, od staršev in sorodnikov, vse bolj pa tudi na krajših oblikah strokovnega usposabljanja. Izjema so maloštevilni lastniki, ki imajo formalno gozdarsko poklicno izobrazbo.

Lastnika gozda moramo glede dela v gozdu tudi v prihodnje obravnavati z dveh vidikov. Tistega, ki želi delati samo v svojem gozdu, je treba zato to delo maksimalno usposobiti. To je mogoče storiti formalno tako, da si pridobi ustrezno poklicno izobrazbo ali pa da si pridobiva novo znanje na občasnih vendar sistematično načrtovanih oblikah usposabljanja. Lastnik gozda, ki bi želel delati tudi v drugem gozdu pa si bo moral pridobiti tudi potrebno poklicno izobrazbo. Zakon o izobraževanju odraslih omogoča številne prilagojene oblike izobraževanja, ki upoštevajo učenčevo predznanje, prilagajati pa se mora organizacija in časovni raspored izobraževanja, prilagojeno je tudi preverjanje in ocenjevanje znanja. Vendar pa mora biti izobraževalni standard za odrasle in mladino enak. Za lastnike gozdov bi bil zlasti ustrezen izobraževalni program gozdar – kmet, ki ga lahko izvaja srednja gozdarska in lesarska šola v Postojni, žal pa zanj ni zanimanja.

Tudi za pridobivanje druge poklicne izobrazbe ima vse pogoje šola v Postojni, pri čemer bi kazalo program graditi na osnovnem – nižjem ali srednjem poklicnem izobraževanju za poklic gozdar in ga nato dograjevati še s specialističnimi znanji (traktoristi, žičničarji, drevsničarji in podobno).

Največjo pozornost in trezen premislek je treba posvetiti poklicu gozdarskega tehnika. Z zahtevo, da ima revirni gozdar v javni gozdarski službi višješolsko izobrazbo, se je potreba po gozdarskih tehnikah bistveno zmanjšala. Pa vendar lahko opravljajo številna strokovna dela tudi v gozdni proizvodnji in predvsem na srednji in večji zasebni gozdni posesti. Predhodna izobrazba gozdarski tehnik je tudi zelo dobra podlaga za visokošolsko strokovno izobraževanje za katerega je razmeroma veliko zanimanje.

V javni gozdarski službi - Zavodu za gozdove Slovenije je zahtevana usposobljenost določena s predpisom (1994) in teče proces dopolnilnega izobraževanja za revirne gozdarje, ki morajo doseči višješolsko izobrazbo, za nekatera mesta na centralni enoti pa je zahtevana podiplomska izobrazba. Po formalni plati so stvari najbolj urejene prav v javni gozdarski službi.

Razprava o poklicih je tudi v gozdarstvu potrebna, še več premisleka pa terja presoja, kaj nudijo posamezni izobraževalni programi in predvsem kaj diplomanti posameznih programov v praksi dejansko delajo in zlasti kakšne so njihove potrebe in interesi za permanentno izobraževanje. Ni dovolj dajati

samo teoretičnih možnosti za izobraževanje, temu morajo slediti tudi konkretne aktivnosti, ki omogočajo ožvitev posameznih zamisli. Ustvariti je treba tudi materialne pogoje za izvajanje posameznih izobraževalnih programov, pa tudi zaostri pogoje za opravljanje posameznih del v gozdovih in gozdarstvu.

RAZVOJ IN USMERITVE GOZDARSKEGA VISOKOŠOLSKEGA ŠTUDIJA

DEVELOPMENT AND DIRECTIONS OF HIGHER EDUCATION IN FORESTRY

Od prvih zamisli do prve generacije študentov gozdarstva

From the first ideas to the first generation of forestry students

Prvi slovenski gozdarji z univerzitetno izobrazbo so se šolali na gozdarskih fakultetah na Dunaju in v Pragi, kasneje pa zlasti v Zagrebu in Beogradu. Zamisli, da bi tudi v Sloveniji ustanovili gozdarsko fakulteto v takratni kraljevini Jugoslaviji še ni bilo mogoče uresničiti. Boriti se je bilo treba celo za obstoj nižje gozdarske šole v Mariboru. Pa vendar se je gozdarska miselnost med Slovenci med obema vojnama znatno okrepila. To je bila posledica naraščajočega pomena gozdov in lesa v vsakodnevem življenju pa tudi gozdarskega prosvetnega dela. Nekateri posamezniki so vizionarsko videli čas, ko bo v Sloveniji mogoče imeti tudi gozdarsko fakulteto. Ljubljanski odvetnik in znan planinski delavec dr. Josip Oblak je npr. že leta 1926 v oporoki zapustil svoj gozd na Brezovici pri Ljubljani bodoči gozdarski fakulteti.

Leta 1947 je bila ustanovljena Agronomska fakulteta, istega leta tudi Gozdarski inštitut Slovenije. Na univerzitetni študij gozdarstva pa smo morali počakati še dve leti. Minister za gozdarstvo in lesno industrijo je leta 1948 imenoval dva matičarja – prof. Franja Sevnika in prof. Stanka Sotoška – z nalogo, da organizirata delo bodočega gozdarskega oddelka skupne Agronomske in gozdarske fakultete. V študijskem letu 1949/50 se je na univerzitetni študij gozdarstva vpisala prva generacija študentov.

Glavni mejniki v razvoju študija gozdarstva:

Principal turning points in the development of forestry study

1949	začetek študija
1960	stopenjski študij
1962	lesna usmeritev
1966	začetek magistrskega študija
1968	samostojni študij lesarstva v okviru gozdarskega oddelka
1976	popolna ločitev gozdarskega in lesarskega študija
1976	temeljita prenova študijskega programa
1978	začetek višješolskega študija gozdarstva ob delu
1985	nov študijski program, višješolski študij kot redni študij
1992	prenova višješolskega in visokošolskega (univerzitetnega) programa
1994	postopno ukinjanje višješolskega študija in začetek visokošolskega strokovnega študija.

Prvi študijski programi so bili sestavljeni predvsem na podlagi izkušenj drugih gozdarskih fakultet. Lastnih izkušenj je bilo malo, zlasti ne lastnih raziskovalnih rezultatov kot nujne podlage za sodobno oblikovan študijski

proces. Prva pomembnejša diferenciacija je nastala s postopno izločitvijo in osamosvojitvijo lesarskega študija. Pomembnejše vsebinske spremembe pa so nastale zlasti leta 1976, ko je bil na podlagi obsežnih priprav in spoznavanja izkušenj na nekaterih tujih univerzah, izdelan povsem nov študijski program in vključeni novi predmeti. Skupno število predmetov pa je zaradi tega nesorazmerno naraslo. V naslednjih letih se je, v skladu s splošnimi normami za organizacijo univerzitetnega študija, število predmetov postopoma zmanjševalo in tudi skupni obseg pedagoške obremenitve študentov. Omejitve obsega študija so zahtevale tudi spremembo metod pouka, večji poudarek na samostojno delo študentov in uvajanje študentov v raziskovalno delo. Kljub temu, da je včasih kazalo, da je treba spremembe programov opraviti v razmeroma kratkem času in na zahtevo državnih organov, pa je treba vendarle reči, da je bila fakulteta v danih okvirih vedno dovolj samostojna pri oblikovanju programa. Izjema je morda le pritisk na uvedbo tki. inverznega in stopenjskega študija v začetku šestdesetih let.

V skladu z razvojem stroke doma in po svetu, smo dograjevali tako predmetnike kot vsebine posameznih predmetov. Nastajali so novi predmeti, drugi pa so odmrli. Notranje vsebinsko spreminjanje predmetov pa je tako stalni proces.

V ekološki krizi in večji družbeni občutljivosti za ekološke probleme ter prebujajoči se družbeni skrbi za naravno dediščino in varstvo narave smo videli tudi realne možnosti za širjenje delovnega področja gozdarjev. Zlasti z zadnjo dopolnitvijo študijskega programa leta 1992 smo študij gozdarstva razširili tudi na druge obnovljive naravne vire in prenos bogatih izkušenj sonaravnega dela z gozdom tudi na druge naravne sestavine našega prostora.

Širitev vsebinskih okvirov študija pa ne pomeni zanemarjanja tradicionalnih gozdarskih disciplin. Univerzitetni študijski program še vedno sestavljajo štiri skupine predmetov: temeljni naravoslovni in družboslovni predmeti na katere odpade okoli 20 % časovnega fonda, aplikativni naravoslovni družboslovni in tehnični predmeti na katere odpade okoli 25 % časovnega fonda in gozdarski strokovni predmeti, na katere odpade 55 % časovnega fonda. V programski zasnovi ohranjamo usmeritev, da je treba na univerzitetnem študiju izobraziti univerzalnega strokovnjaka, za specializacijo pa bo čas kasneje in na podiplomskem študiju. Izbirni predmeti v zadnjem letniku študija s področja gospodarjenja s prostoživečimi živalmi, gospodarjenja z obnovljivimi naravnimi viri in urbanega gozdarstva ne pomenijo odstopanja od tega načela in predstavljajo le nastavke za nove dejavnosti gozdarstva.

Dvletni višješolski študij gozdarstva je bil sprva zamišljen kot nadgradnja programa izobraževanja gozdarskih tehnikov. Zato je bil namenjen samo njim. Na podlagi zakona o visokem šolstvu pa je bil višješolski študij odpravljen kot visokošolski študij in namesto njega organiziramo triletni visokošolski strokovni študij, ki je predvsem aplikativno naravnani. En semester so študenti tudi na praktičnem usposabljanju v gozdarski operativi.

Pri visokošolskem strokovnem študiju zasledujemo podobne generalne cilje kot pri univerzitetnem. Tudi ta je ekološko usmerjen, z ustrežno ekonomsko in tehnično povezavo, usposablja pa predvsem za samostojno delo v gozdnem revirju javne gozdarske službe in za načrtovanje in neposredno vodenje izvajanja gozdarskih del. Programsko se torej od podobnega univerzitetnega programa razlikuje predvsem po splošnih (temeljnih) predmetih in po izraziti praktični usmerjenosti za neposredno delo v gozdarski praksi. Za kakovost diplomanta je pomemben tudi čas, ki ga študent prebije na praktičnem usposabljanju v gozdarski praksi.

Čeprav se gozdarska stroka ne razvija tako naglo kot nekatere druge, pa je stalno spremljanje novih spoznanj ter osvežitev in dopolnjevanje znanja nujno potrebno. Temu služi sistem podiplomskega izobraževanja, od njegovih formalnih oblik (specialistični, magistrski in doktorski študij) pa do vrste neformalnih oblik (seminarji, delavnice, strokovna potovanja itd.). Magistrski študij poteka že od leta 1966, vendar je njegova dejanska učinkovitost premajhna. To se kaže v razmeroma velikem osipu in nesorazmerno dolgi študijski dobi. Magistrski študij je bil doslej oblikovan kot enotni študij z dvema skupnima obveznima predmetoma in nato z izbiro specialnih predmetov glede na kandidatovo ožjo študijsko usmeritev. Po mnenju študentov je tako oblikovan predmetnik preveč omejujoč in zato nepriljubljen. Oddelek za gozdarstvo organizacijsko vodi tudi interfakultetni študij varstva naravne dediščine, kar je gotovo prispevek tudi pri iskanju nove identitete gozdarstva kot sodobne okoljetvorne in okoljevarstvene discipline in tudi priložnost za afirmacijo gozdarstva v javnosti. Nekatere povezave med znanstvenimi področji, ki so za nas zanimive so opredeljene tudi formalno z univerzitetnimi podiplomskimi programi, kot npr. za področje varstva okolja.

Sedanji študij gozdarstva smo postopoma razvili kot študij sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, ki so bistvena sestavina našega življenjskega prostora. Študij je danes ekološko usmerjen, ekološka prvina ima tudi ločljivo ekonomsko in tehnično povezavo. Usmerja k sinhronemu povezovanju ekoloških prvin z iskanjem ekološko dopustnih ekonomskih teorij in prakse. Povečana družbena občutljivost za ekološke probleme in prebujajoča skrb za naravno dediščino in varstvo narave je ponudila tudi realne možnosti za širjenje delovnega področja gozdarjev. Zato smo pred desetimi leti dopolnili študijski program tudi na druge obnovljive gozdne vire in druge sestavine našega prostora, skratka zunaj klasično pojmovanega gozdarstva. Vendar ne tako kot razmišljajo nekateri danes, da bodo visokošolsko izobraženi gozdarji opravljali zgolj varstvene (beri: nadzorniške) naloge v naravnih parkih, ne bodo pa aktivni usmerjevalci razvoja teh in podobnih naravnih vrednot.

Možnosti in dileme nadaljnega razvoja

Possibilities and dilemmas of further development

Pri razmišljanju o nadaljnem razvoju gozdarskega visokošolskega študija moramo na eni strani izhajati iz dosedanjih usmeritev in rezultatov, saj je univerza institucija, ki ne prenese naglih ali celo revolucionarnih sprememb, celo tisto kar je nujno, se uveljavlja počasi. Zato je treba biti pri razvojnih ambicijah postopen in načrten. Na drugi strani moramo upoštevati svoje temeljno poslanstvo in načela, zapisana v UNESCO deklaraciji o visokem šolstvu za 21. stoletje in Magna karti evropskih univerz. Ta med drugim pravi, da je univerza avtonomna institucija, ki z raziskovanjem in proučevanjem ustvarja kulturo, jo na kritičen način preverja in predaja naprej. Da bi se lahko odprla potrebam današnjega sveta, mora biti univerza v svojem poučevanju in raziskovanju moralno in intelektualno neodvisna od vsakih političnih in gospodarskih pritiskov. Poučevanje in raziskovanje na univerzah morata biti neločljiva, tako študij ne bo zaostajal za spreminjajočimi potrebami družbe in napredkom znanstvenih spoznanj. Svoboda raziskovanja, poučevanja in študija je temeljno načelo v življenju univerz. In končno, univerza je varuh tradicij evropskega humanizma, njena stala skrb je tudi nenehna želja za celovitim vedenjem. Pri izpolnjevanju tega poslanstva presega vsakekršne gospodarsko in politične meje in odpira življenjsko nujno po medsebojnem spoznavanju in sodelovanju kultur.

Temeljna naloga univerze v ožjem pomenu besed in torej tudi naše fakultete seveda ostaja ustvarjati nova znanja in jih skupaj z znanji, ki so jih ustvarili drugi, posredovati študentom in drugim uporabnikom. To pa pomeni, da še naprej ostaja naša temeljna dejavnost izobraževalno, raziskovalno in strokovno delo v vsej svoji razsežnosti

Nova znanja ustvarjamo z lastnim raziskovalnim delom ter s prenašanjem in prilagajanjem tujih spoznanj, prenos znanj na študente in druge uporabnike poteka v pestrih izobraževalnih oblikah, od rednega do izrednega študija na dodiplomski in podiplomski ravni, v raznih oblikah pošolskega izobraževanja pa tudi z objavami znanstvenih in strokovnih spoznanj.

Kot najbolj usposobljena pedagoška in raziskovalna institucija na področju gozdarskih znanosti mora fakulteta na področju gozdarskih znanosti postati v strokovni in laični javnosti bolj prepoznavna ne samo po konkretnih izobraževalnih in raziskovalnih rezultatih, ampak tudi z jasno opredelitvijo do vseh aktualnih strokovnih dilem. Marsikomu tako na fakulteti kot v praksi to ni vedno povšeči tudi zato, ker ga moti v njegovem miru in lagodnosti ali celo v občutku navidezne večvrednosti. Za potrditev te teze je treba samo prelistati naš Gozdarski vestnik in se zamisliti ob žolčnem reagiranju posameznikov na strokovno utemeljene poglede, ki se ne skladajo z njihovimi.

Pri presoji univerzitetnega študija in njegovega razvoja je treba tudi upoštevati, da gozdarski visokošolski študij ni nek osamelec, ampak je vsebinsko močno povezan z drugimi študiji znotraj Biotehniške in drugih fakultet. Redno zaposleni učitelji na gozdarskem oddelku fakultete izvajajo sami 60 % univerzitetnega in 74 % visokošolskega strokovnega programa, ostalo pa učitelji z drugih oddelkov fakultete (ca. 20 %) in drugih fakultet ljubljanske univerze ter zunanji sodelavci. To zagotavlja racionalnost izvajanja študija pa tudi ustrezno kakovost. Idealno bi bilo, če bi fakulteta imela močnejše zaledje svojih sodelavcev tudi v gozdarski praksi. Vendar pa je pri tem treba upoštevati zahtevana enotna merila za habilitiranje.

Visoko šolstvo je tudi danes na nek način spet na eni izmed številnih preiomnic, ne zgodovinskih, ki bi radikalno obrnili razvojne tokove, vendar pa taki, ki terjajo majhen postanek in premislek kako naprej. Z zakonom o visokem šolstvu leta 1995 in zlasti z njegovimi spremembami leta 1999, je povsem spremenjena zasnova univerze, ki postaja celota fakultet in študijskih programov, ne pa več kot samo nekakšne brezoblični vrh visokega šolstva. To ni izraženo tudi s tem, da so številne naloge in pristojnosti urejajo skupno in enotno za vso univerzo. Podobno velja za odnos oddelkov do fakultete. To je v načelu dobro, ker preprečuje samopašno vrtičkarstvo, lahko pa je tudi slabo, če ovira ali celo onemogoča udeleževanje najrazličnejših novih idej. To je mogoče doseči, če so jasna in vnaprej znana enotna pravila obnašanja in ravnanja in učinkovit nadzor nad tem, ostalo pa je prepuščeno samoiniciativi in spodbudi posameznih študijev, oddelkov in fakultet. Pri tem ne smemo pozabiti, da ton in težo univerzi dajejo učitelji, ki pa morajo biti pri svojem delovanju – ob upoštevanju splošnih pravil – samostojni in odgovorni. Navsezadnje nihče v tej družbi ne gre tako pogosto in skozi tako gosto sito preverjanja kot ravno univerzitetni učitelji in sodelavci.

Visokošolski študij gozdarstva je podobno kot še na mnogih fakultetah obeh slovenskih univerz, organiziran kot univerzitetni in kot triletni visokošolski strokovni študij. Sočasno odvijanja obeh programov na eni šoli je racionalno zaradi učinkovitejše izrabe strokovnih kadrov, prostorov in opreme, na drugi strani pa je lahko vprašljivo, če sta oba programa preveč podobna in je strokovni študij preveč miniaturka univerzitetnega. Tudi pri gozdarskem visokošolskem študiju tem pastem nismo ušli in jih postopoma odpravljamo. Usklajevanje teče v smeri uvajanja več zahtevnejših znanj v

program univerzitetnega študija, in več praktičnih znanj v program strokovnega študija.

Pri strokovnem izobraževanju se zavzemamo za sistem, ki bo univerzalen (torej ne pridobivanje specialističnega znanja) in bo omogočal tudi dovolj hitro vertikalno napredovanje. Gozdarstvo potrebuje ljudi s solidnim strokovnim znanjem tudi na najnižjih ravneh delovanja (revirni gozdar, vodenje neposredne proizvodnje), na višjih ravneh pa je poleg solidnega temeljnega znanja potrebno tudi specialistično. V tem okviru ne vidimo rešitve in perspektive v podaljševanju srednje gozdarske šole na višješolsko stopnjo, saj tako raven vendar že imamo in bi pomenila nepotrebno podvajanje, za kar nimamo niti ustrezne kritične mase kadrov in tudi sredstva bi lahko porabili bolj racionalno. Razen tega zagovorniki te zamisli ne upoštevajo, da bi bila taka višja šola zaprt sistem, ki ne bi omogočal prehoda na visokošolski strokovni študij.

Sledeč načelu enostavnosti in preglednosti in racionalnosti bi v gozdarstvu zadoščala, samo ena izvajalka visokošolskega strokovnega in univerzitetnega programa.

V Bolonjski deklaraciji (1999) so evropski ministri za izobraževanje zapisali da so pri vzpostavitvi evropskega visokošolskega prostora in uveljaviti evropskega sistema visokega šolstva po vsem svetu med drugim najpomembnejši:

- sprejetje sistema zlahka prepoznavnih in primerljivih diplomskih stopenj, tudi z obrazcem Priloga k diplomu, da bi pospešili zaposlovanje evropskih državljanov ter mednarodno konkurenčnost evropskega sistema visokega šolstva,

- sprejetje sistema z dvema glavnima študijskima stopnja, dodiplomsko in podiplomsko. Prva stopnja traja najmanj tri leta in je pogoj za dostop v drugo stopnjo. Diploma, podeljena na prvi stopnji je za evropski trg dela relevantna tudi kot ustrezna raven kvalifikacije. Druga stopnja vodi k magisteriju in ali k doktoratu znanosti.

Smernice tki. Bolonjske deklaracije, ki usmerja razvoj visokošolskega izobraževanja, so glede trajanja študija dovolj elastične, dopuščajo več možnosti, pri čemer je pogoj prav samo, da mora prva stopnja visokošolskega izobraževanja trajati najmanj tri leta in nato druga stopnja dve leti. Možne pa so tudi drugačne kombinacije, npr. 4+1. Študijska shema 3+2 napotuje pravzaprav na to, da bi združili sedanji univerzitetni in visokošolski strokovni program in ga nadgradili na magistrski stopnji. Toda, ali je v treh letih res možno dati študentu dovolj temeljnega strokovnega znanja in k temu tudi praktičnega znanja? Očitno ne, zato je ustrezneje visokošolski strokovni študij razvijati paralelno z univerzitetnim, z dosedanjim trajanjem – tri leta in diplomantom omogočiti prehod na univerzitetni študij, predvsem pa nadaljevanje izobraževanja na specialističnem študiju. Sedanja pravna ureditev področja visokega šolstva vse to že omogoča, le volje za realizacijo je očitno še premalo. Odprto je potem tisto dodatno leto, ki pripelje do magistrske diplome. Terjalo bi miselno in vsebinsko preobrazbo pogleda na podiplomski študij. Študent bi moral v tem času pridobiti še nekaj metodoloških in okrepiti temeljna znanja, ki so podlaga njegovi usmeritvi. Predvsem pa naj bi vse to počenjal ob raziskovalnem delu. To pa tudi pomeni povečano intenzivnost dela, ki se ne da zagotoviti popoldne in ob koncu tedna ampak zahteva študij kot edino delovno obveznost. Na obeh smereh študija pa se postavlja tudi vprašanje večje intenzivnosti študija. Sedanje omejitve organiziranega pedagoškega dela s študenti na 25 ur tedensko in 30 tednov letno niso evropsko primerljive. To pa ne sme pomeniti predvsem več ur predavanj, ampak predvsem več seminarskega dela in neposrednih

stikov učitelj – študent. Z njimi bi pravzaprav ustvarili tudi dejanske pogoje za sprotni študij in s tem njegovo večjo učinkovitost.

Mednarodna analiza univerzitetnega študija gozdarstva je pokazala, da naš program ustreza zahtevam za pridobitev naziva EURO inženir, medtem ko take verifikacije nismo dobili za visokošolski strokovni študij. Po presoji evropskih ocenjevalcev moramo v tem programu povečati delež tehniških znanj.

Vsakoletne evalvacije študija, ki jih opravljamo v okviru univerze tudi na oddelku za gozdarstvo, so pokazale, da pravzaprav ni potrebe za globalno spreminjanje zasnove gozdarskega študija, ki še naprej ostaja študij sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, ki sinhrono povezuje ekološke prvine z ekološko ustreznimi tehnološkimi in ekonomskimi meri. Ekološke prvine ne smejo ostati same sebi namen, ampak morajo imeti tudi ekonomsko in tehnično povezavo. Pomembno je tudi, da diplomanti dobijo znanja, ki jih bodo držala v realnem svetu, da se ne bodo izogibali gozda in da bodo znali svetovati lastnikom gozdov. To pa ne pomeni, da sprememb ne bo, da ne bo nastal kak nov predmet in ali kakšen sedanji predmet tudi odpadel. Pomembneje je, da se vsebine predmetov stalno prenavljajo in modernizirajo.

Vse to nas napotuje, da osrednjo pozornost posvetimo notranjim vsebinskim vprašanjem študija ali kot radi rečemo k kakovostnim spremembam programov in njihovega izvajanja. Relativno majhno število študentov v posameznem letniku nam ta prizadevanja lahko olajšuje. Nekoliko poenostavljamo rečeno to pomeni poiskati odgovor na naslednji dve vprašanji:

- Ali dovolj ažurno dograjujemo vsebine naših predmetov z novimi spoznanji ali pa ponavljamo le spoznanja, ki so že davno napisana v knjigah in si jih vsak lahko prebere? Pri tem imam seveda v mislih predvsem gozdarske strokovne predmete, kajti temeljne predmete se je pač treba naučiti tako, da bodo trdna podlaga za razumevanje nadaljnjega študija.

- Ali dovolj pozornosti posvečamo delu s študenti, tudi individualnem, ali jih vključujemo v raziskovalno delo in podobno.

Z zadovoljstvom je treba ugotoviti, da se zanimanje za gozdarski študij tako univerzitetni kot visokošolski strokovni študij ne zmanjšuje, ne sodimo torej med študije, ki srednješolcev ne zanimajo. Za prihodnje študijsko leto je za univerzitetni študij 20 % več prijavljenih, za visokošolski strokovni študij pa 3,5 krat več. Pa vendar na visokošolski strokovni študij gozdarstva ne prihajajo najboljši. To je določen hendikep, zlasti v prvem letniku. To se navsezadnje kaže tudi v zelo visokem osipu iz prvega v drugi letnik pa tudi skozi celoten študij. Lani je pri prehodu iz prvega v drugi letnik znašal kar 40 % na univerzitetnem študiju ter 70 % na visokošolskem strokovnem študiju. Zato je tudi čas celotnega študija do diplome odločno predolg. S temi vprašanji se v zadnjih letih ukvarjamo bolj poglobljeno kot prej, saj je analiza učinkovitosti študija stalnica pri letnem obračunu opravljenega dela. Nekaterne slabosti je mogoče odpravljati doma, za mnoge pa je treba ustvariti tudi širše družbene razmere.

Ponovno presojo terja tudi izvajanje izrednega študija. Z njim smo imeli v preteklosti različne izkušnje, od zelo slabih v prvih letih, do ugodnih z generacijami gozdarskih tehnikov, ki si morajo pridobiti višjo strokovno izobrazbo na podlagi zahtev za delo v javni gozdarski službi. Pokazalo se je, da je študij lahko uspešen, če je motiviranost zanj velika in če omogoča študentom povezovanje njihovih dosedanjih praktičnih izkušenj s teoretičnimi znanji. Izvajanje tega študija zahteva od študenta veliko naporov in odrekanih, morajo pa biti za študij izpolnjeni tudi drugi pogoji, npr. ustrežno razumevanje delodajalcev, študijsko gradivo in podobno. Sedaj se lahko na izredni študij

vpíše vsak, ki izpolnjuje pogoje za vpis na visokošolski strokovni študij, predpisi ne zahtevajo več, da je zaposlen ali celo zaposlen v gozdarstvu. Vse to se pozna pri motiviranosti in resnosti študentov. Kandidatov iz gozdarske prakse je malo, na študij pa se prijavljajo pretežno kandidati, ki niso uspeli na vpisu za rečni študij. Zato smo se odločili, da novih generacij izrednih študentov visokošolskega strokovnega študija ne bomo več vpisovali, omogočili pa bomo diplomantom nekdanjega višješolskega študija nadaljevanje študija na visokošolski stopnji.

Podiplomski študij se je uveljavil tudi na področju gozdarstva. Tudi število podiplomskih študentov se je po nekaj letni stagnaciji v zadnjih dveh letih povečalo. Fakulteta se zaveda, da je podiplomski študij zahteven, da pa ga je mogoče bolj prilagoditi potrebam in interesom posameznih kandidatov. Zato smo v letošnjem študijskem letom začeli s prenovljenim programom enotnega podiplomskega študija bioloških in biotehniških znanosti pri katerem študent v sodelovanju z mentorjem izbira predmete iz treh skupin predmetov temeljnih, metodoloških in usmeritvenih in jih vrednoti po kreditnem sistemu. Dana mu je tudi možnost izbire predmetov iz podiplomskih programov drugih fakultet. Program je torej lahko v celoti oblikovan po študentih interesih in usmeritvah. Ni torej več razlogov, da se ustvarja vtis, da je študij zaradi tega ali onega obveznega predmeta nepriljubljen ali da bi se študent pri izbiri predmetnik čutil kakorkoli utesenjen.

V preteklosti smo imeli tudi specialistični študij, za katerega pa ni bilo veliko zanimanja. Med diplomanti visokošolskega strokovnega študija pa se zanimanje za specializacijo krepi in bomo tak študij pripravili že za naslednje študijsko leto.

K podiplomskemu študiju štejemo na nek način tudi razne neformalne oblike pošolskega izobraževanja, ki so bile v preteklosti zelo razvejane, sedaj pa je zanje manj zanimanja. Deloma so tudi neusklajene, saj jih samostojno, poleg fakultete, izvajajo tudi Zavod za gozdove, Gozdarski inštitut in še kdo. Razmisliti bi kazalo o tem, da bi ti strnili moči in oblikovali bolj sistematičen program permanentnega izobraževanja in ga izvajali v sodelovanju. Fakulteta že izvaja v sodelovanju z Kmetijsko - gozdarsko zbornico usposabljanje za pridobitev licence za kmetijske in gozdarske svetovalce.

Tako kot na raziskovalnem, se začenja intenzivneje razvijati tudi mednarodno sodelovanje na izobraževalnem področju. Doslej je bilo omejeno predvsem na občasne strokovne ekskurzije študentov in študijske prakse. V zadnjih letih je pri nas izdelovalo svoje diplomske naloge kar nekaj tujih študentov, naši študenti pa so izkoristili nekaj možnosti za študijsko bivanje na tujih univerzah oz. fakultetah s katerimi imamo dogovore o sodelovanju, kot npr. gozdarske fakultete na Dunaju, Zvolenu, Idahu in drugod. Lepe - zaenkrat še neizkoriščene možnosti - nudijo programi meduniverzitetnega sodelovanja SOCRATES v katere je aktivno vključena tudi ljubljanska univerza.

Za uspešno in kakovostno izvajanje študija so potrebni ustrezni kadri in tudi primerni materialni pogoji. Učiteljski sestav na področju gozdarskega študija je postopoma spet kompletira. Še zdaleč pa nimamo kritične mase kadrov, če hočemo rezerve, ki bi bila na razpolago pri širitvi dejavnosti, pri uvajanju novih oblik dela. Na fakulteti sami ob sedanjem sistemu financiranja te rezerve ni mogoče ustvariti, ustvariti pa jo je mogoče v gozdarski praksi in na inštitutu in jo občasno vključevati v pedagoško, zlasti pa v raziskovalno delo. Oddelek za gozdarstvo se bo moral tudi odločiti ali bomo razvoj nekaterih predmetnih področij, ki so bistvena za študij gozdarstva imeli lastne kadre, ali pa se bomo naslanjali na kadre iz drugih oddelkov, ki se težko prilagajajo specifičnim potrebam gozdarskega študija, npr. pedologija, pa tudi botanika in podobno.

Končno so še vprašanja materialne narave. Z lastnimi silami bomo letos izboljšali prostorske pogoje za delo. Kljub zadostnemu razumevanju gozdarske prakse pa bi fakulteta, kot vse podobne visoke šole v svetu, potrebovala šolski terenski objekt v katerem bo mogoče opravljati velik del praktičnega pouka na vseh gozdarskih področjih. S podaritvijo gozdarskega doma na Glazuti fakulteti je postavljena ena izmed podlag za nadaljnje delo pri nastanku šolskega posestva. Manjka pa še ustrezna gozdna posest. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov ostaja gluha na naše prošnje.

Povzetek

Sedanji čas je ne samo koristen ampak celo nujen za celostno obravnavo problematike izobraževanja v gozdarstvu. V procesu vključevanja v EU bomo morali marsikaj postoriti tudi pri usklajevanju izobraževalnega sistema. V Sloveniji smo vsaj kar se tiče visokošolske ravni sredi tega procesa. Evropske norme nas pri tem niti ne omejujejo ali preveč trdo usmerjajo. Druga okoliščina, ki narekuje tako razpravo je dejstvo, da v družbi na sploh primanjkuje denarja tudi za šolstvo in nič ne kaže, da bo kmalu kaj bolje. To pa pomeni, da se moramo zavzemati za tak izobraževalni sistem, ki bo razmeroma enostaven, pregleden in pretočen, hkrati pa naravnana na vseživljensko izobraževanje.

V gozdarstvu je problem treba obravnavati na dveh ravneh. Kot problem poklicnega izobraževanja za delo v neposredni proizvodnji in kot problem strokovnega izobraževanja od srednje šole dalje. V našem prispevku se omejujemo na strokovno izobraževanje.

Pri strokovnem izobraževanju se zavzemamo za sistem, ki bo univerzalen (torej ne za pridobivanje specialističnega znanja) in bo omogočal tudi dovolj hitro vertikalno napredovanje. Gozdarstvo potrebuje ljudi s solidnim strokovnim znanjem tudi na najnižjih ravneh delovanja (revirni gozdar, vodenje neposredne proizvodnje), na višjih ravneh pa je poleg solidnega temeljnega znanja potrebno tudi specialistično. V tem okviru ne vidimo rešitve in perspektive v podaljševanju srednje gozdarske šole u na višješolsko stopnjo, saj to raven vendar že imamo in bi pomenila nepotrebno podvajanje, za kar nimamo niti ustreznih kadrov in tudi sredstva lahko namenili bolj ustrezno.

Sledeč načelu enostavnosti in preglednosti in racionalnosti bi v gozdarstvu zadoščala poleg poklicne šole, samo ena izvajalka visokošolskega strokovnega in univerzitetnega programa.

Povezovanje visokošolskega strokovnega izobraževanja in univerzitetnega izobraževanja ima nekaj pomembnih prednosti pa tudi resnih slabosti. Prednost je gotovo racionalnejša izraba pedagoških kadrov, prostorov in opreme, slabost pa premajhna različnost vsebin in je pogosto visokošolski strokovni študij miniaturna univerzitetnega.

Smernice tki. Bolonjske deklaracije, ki usmerja razvoj visokošolskega izobraževanja, so glede trajanja študija dovolj elastične, dopuščajo več možnosti, pri čemer je pogoj samo, da mora prva stopnja visokošolskega izobraževanja trajati najmanj tri leta in nato druga stopnja dve leti. Možne pa so tudi drugačne kombinacije, npr. 4+1. Študijska shema 3+2 napotuje pravzaprav na to, da bi združili sedanji univerzitetni in visokošolski strokovni program in ga nadgradili na magistrski stopnji. Toda, ali je v treh letih res možno dati študentu dovolj temeljnega strokovnega znanja in k temu tudi praktičnega znanja? Očitno ne, zato je ustreznejše visokošolski strokovni študij razvijati paralelno z univerzitetnim z dosedanjim trajanjem - tri leta in diplomantom omogočiti prehod na univerzitetni študij, predvsem pa nadaljevanje izobraževanja na specialističnem študiju. Sedanja pravna

ureditev področja visokega šolstva vse to že omogoča, le volje za realizacijo je očitno še premalo. Odprto je potem tisto dodatno leto, ki pripelje do magistrske diplome. Terjalo bo miselno in vsebinsko preobrazbo pogleda na podiplomski študij. Študent bi moral v tem času pridobiti še nekaj metodoloških in okrepiti temeljna znanja, ki je podlaga njegovi usmeritvi. Predvsem pa naj bi vse to počenjal ob raziskovalnem delu. To pa tudi pomeni povečano intenzivnost dela, ki se ne da zagotoviti popoldne in ob koncu tedna ampak zahteva študij kot edino delovno obveznost. Na obeh smereh študija pa se postavlja tudi vprašanje večje intenzivnosti študija. Sedanje omejitve organiziranega pedagoškega dela s študenti na 25 ur tedensko in 30 tednov letno niso evropsko primerljive. To pa ne pomeni predvsem več ur predavanj, ampak predvsem več seminarskega dela in neposrednih stikov učitelj – študent. Z njimi bi pravzaprav ustvarili tudi dejanske pogoje za sprotni študij in s tem njegovo večjo učinkovitost.

Postavljanje novih študijskih shem pa je samo sebi namen, če ga ne spremlja reševanje drugih odprtih vprašanj visokošolskega izobraževanja, med njimi zlasti vprašanje terenskih učnih objektov (posestev), posodabljanje vsebin posameznih predmetov, odnos do novih vsebin in oblikovanja novih predmetov, kakovost izobraževanja in podobna.

Higher education in forestry

Summary

The present time is not merely a good but also a necessary moment to deal thoroughly with the issue of education in forestry. The process of accession to the EU will demand extensive harmonization of the educational system. Slovenia is in the middle of such a process as far as the higher education system is concerned. European norms are neither too limiting nor excessively directed. Another circumstance demanding discussion on education in forestry is the lack of money for the educational system, a situation that is not likely to change in the near future. This implies that we should promote an educational system which is fairly simple, transparent and allows advancement, and simultaneously aims at life-long education.

In forestry, the issue of education should be addressed on two levels: as vocational education for work in forestry production and as professional education from the secondary school level on. This contribution is limited to professional education.

In professional forestry education, we advocate a general system (one that does not serve to give specialist knowledge), which will enable reasonably fast vertical advancement. On a lower level, forestry needs people with sound professional knowledge (district foresters, supervisors in forestry production), while higher positions demand specialist knowledge in addition to solid basic knowledge. We do not see any potential in extending education from the secondary school level on to further education (post-secondary vocational education), as this level already exists and would only mean unnecessary duplication. The teaching staff is not available for this and funds could in any case be put to better use.

If we were to follow the principles of simplicity, transparency and economy, one secondary vocational school and one institution offering university study and a professionally oriented higher education programme would suffice.

Linking the professionally oriented higher education programme with university studies has some major advantages but also some serious shortcomings. More economical use of teaching staff, rooms and equipment

are certainly advantages, while the deficiencies of such linkage are insufficient differentiation of programme content and the fact that a professionally oriented programme is often just a miniature version of university study.

The guidelines of the Bologna Declaration, determining the future objectives of educational systems, are flexible as regards the length of studies and allow several options, the only condition being that the first cycle of higher education (undergraduate study) should last a minimum of three years and the second cycle two years. Other combinations are also possible, e.g. 4 + 1. The study scheme 3 + 2 implies integrating the current university study and the professionally oriented higher education programme, and then passing on to a master's programme. However, is it really possible to present students with an adequate amount of basic knowledge in three years, and give them the necessary practical knowledge as well? Obviously not, so it is more appropriate to develop the existing professionally oriented higher education programme (and retain its three year duration) parallel to university studies, and enable graduates to pass over to university study and, above all, to enable them to pursue studies leading to specialization and a master's degree. The present legislation in the field of higher education already enables this, but there seems to be a lack of will to implement the scheme. The additional year of study leading to a master's degree is still undefined. The organization of master's studies will require a change of concept and content in the perception of postgraduate study. During master's study, a student will still have to acquire certain methodological skills and improve the basic knowledge which is the foundation for his field of study; and he should, above all, do this while simultaneously performing research work. This implies more intensive work, which cannot be achieved in the afternoons and during the weekend, but demands study to be the student's only work obligation. Both study programmes will also require more intensive studies. The current limits of organized pedagogical work with students, which are 25 hours per week and 30 weeks per year, are lower than the European standards. Increasing the intensity should not be achieved by adding more hours of lectures, but by increasing the amount of seminar work and direct interaction between the teacher and the student. These contacts would actually create conditions for regular study and its greater effectiveness.

However, devising new study schemes will remain merely in the realm of intention, if it does not go hand in hand with solving other unresolved issues in higher education, including in particular the issues of field training facilities, modernization of the content of individual subjects, the attitude towards new programme content and introduction of new subjects, quality of education and so on.

Viri / References

- ANALIZA UČINKOVITOSTI ŠTUDIJA V ŠTUDIJSKEM LETU 2000/2001. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, januar 2002, 8 str.
- POROČILO O KAKOVOSTI ŠTUDIJA (SINTEZA). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, 18. 5. 2001, 11 str.
- IZZIVI RAZVOJA VISOKEGA ŠOLSTVA. Strokovni posvet z mednarodno delavnico.- Portorož 14.-16-novembra 2001.
- PODIPLOMSKI ŠTUDIJ - POTREBA IN ZAHTEVA SODOBNEGA ČASA. Zbornik referatov Gozdarskih študijskih dni Martuljek 1988. 78 s.
- VPIS 2001/2002. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, 12. 11. 2001.
- WINKLER, I., 1975. Izobraževanje gozdarskih inženirjev. - Gozdarski vestnik 4.
- WINKLER, I., 1990. Strokovni kadri v spremenjenih pogojih gospodarjenja z gozdovi.- Gozdarski vestnik 48, s.355-362.

- WINKLER, I., 1994. Razvoj in usmeritve gozdarskega visokošolskega študija.- Gozdarsko izobraževanje. Zbornik posvetovanja, Ljubljana, Zveza gozdarskih društev Slovenije, 29-34.
- WINKLER, I. / KOTAR, M., 1998. Visokošolsko izobraževanje gozdarskih strokovnih kadrov.- Gozdarski vestnik 56, 1, s.40.
- WINKLER, I., 1999. Petdeset let univerzitetnega študija gozdarstva. Gozdarski vestnik 57,10, s.466-467
- WINKLER,I. / MALNAR, J. (ured.) , 2000. Petdeset let univerzitetnega študija gozdarstva. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, 149 s.
- Zakon o visokem šolstvu. - Ur.l. RS št.64 - 2465/93
- Merila za prehode med študijskimi programi. - Ur.l. RS št.45 - 1793/94
- Merila in postopki za ocenjevanje študijskih programov in visokošolskih zavodov. - Ur.l. RS št.29 - 1232/94.
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju.- Ur.l. RS št.12-568/ 96
- Zakon o izobraževanju odraslih. - Ur.l. RS št.12-572/96
- Pravilnik o nomenklaturi poklicev. - Ur.l. RS št.2-159/97
- Pravilnik o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci del v gozdovih. - Ur.l. RS št.35-1398/94
- Pravilnik o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati zaposleni v Zavodu za gozdove Slovenije. - Ur.l. RS št.5-237/94 in št.55-1988/94.